

Asia: VN/17651/2021

Lainsäädännön jälkiarvioinnin kehittäminen valtioneuvostossa

1. Jälkiarvioitavat lainsäädäntöhankkeet

Tulisiko kaikista lainsäädäntöhankkeista tehdä jälkiarviointi? Perustele.

ei [Jälkiarviointi tulisi tehdä vain osasta lainsäädäntöhankkeita. Kaikkiin lainsäädäntöhankkeisiin kohdistuva jälkiarviointi voi johtaa pintapuoliseen ja kaavamaiseen arviointiin, josta ei saada tavoiteltua hyötyä.]

Jos jälkiarviointi toteutettaisiin vain osasta lainsäädäntöhankkeita, millaisin kriteerein jälkiarvioitavat lainsäädäntöhankkeet tulisi valita?

Jos jälkiarviointi tehtäisiin kaikista hankkeista, se sitoisi sekä taloudellisia että henkilöstöresursseja ja saatava hyöty ei vastaisi kustannuksia.

Jälkiarviointi tulisi tehdä ensisijaisesti lainsäädäntöhankkeista, joilla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia tai jotka ovat muuten yhteiskunnallisesti merkittäviä esim. siitä syystä, että niillä on suuri kohderyhmä.

Jälkiarviointi tulisi tehdä hankkeista, joilla luotaisiin kokonaan uusia oikeudellisia instrumentteja tai prosesseja ja joista ei ole juurikaan tietoa. Useammassa viimeaikaisessa isossa muutoksessa on jälkikäteen havaittu sekä välttämättömiä lisämuutostarpeita sekä ihan suoraan uuden lain konkreettisia soveltamis- tai tulkintaongelmia.

Tulisiko lainsäädännön jälkiarviointia tehdä säädöksittäin vai laajempina kokonaisuuksia? Perustele.

laajempina kokonaisuuksina [Yleensä laajempina kokonaisuuksina. Yksittäisistä säädöksistä johtuvien vaikutusten todentaminen luotettavalla tavalla voi olla vaikeaa, joten jälkiarviointi olisi tarkoituksenmukaisempaa kohdistaa laajempiin kokonaisuuksiin.]

Pitäisikö jälkiarvioinnin tekemistä suunnitella jo lain laadintavaiheessa? Miten?

Merkittävistä lainsäädäntöuudistuksista tulisi laatia jälkiarviointisuunnitelma lainvalmisteluvaiheessa.

Suunnittelua ei tarvita vakioidusti. Jos on todennäköistä, että jälkiarviointia tarvitaan, tulisi se suunnitella arvioinnin resursoimiseksi.

2. Jälkiarviointien resursointi ja toteutus

Miten jälkiarviointit tulisi rahoittaa ja resursoida?

Jälkiarviointien vaatimat resurssit tulisi kirjata lainvalmisteluvaiheessa laadittaviin jälkiarviointisuunnitelmiin ja ottaa huomioon ministeriöiden kehys- ja talousarviovalmistelussa.

Rahoitus sen ministeriön budjetista, jonka hallinnonalan lainsäädännöstä on kyse. Resursointi jälkiarvioinnin kohteena olevan hankkeen laajuuden perusteella.

Miten jälkiarviointeja tulisi toteuttaa?

Kukin ministeriö vastaisi jälkiarviointien toteuttamisesta valmisteluvastuullaan olevista merkittävistä lainsäädäntöuudistuksista. Ministeriö voisi tarvittaessa tilata tähän liittyviä palveluita ulkopuolisilta tutkimuslaitoksilta tai muulta taholta.

Hankkeen laajuudesta riippuen joko hallinnon itse tai ulkopuolisen arvioitsijan toteuttamana.

Jälkiarviointi todennäköisesti painottuisi käytännön toimintaan, joten työhön pitäisi kytkeä mukaan myös ne tahot, joita koskevasta lainsäädännöstä on kyse.

Miten varmistetaan jälkiarviointien laatu?

Yhteinen ohjeistus valtioneuvostossa parantaisi laatua. Lainsäädännön arviointineuvosto voisi arvioida valitsemiaan jälkiarviointisuunnitelmien laatua ja toteuttamistapaa.

Riittävä resursointi jälkiarvioinnin tekemiseen varmistaa omalta osaltaan laatua.

Miten voitaisiin lisätä yhteistyötä tutkijoiden ja tutkimuslaitosten kanssa lainsäädännön jälkiarvioinnissa?

Yhteistyötä voidaan lisätä varaamalla rahoitusta ulkopuoliseen jälkiarviointiin.

3. Jälkiarviointien koordinointi

Tulisiko jälkiarviointien tekemistä koordinoida valtioneuvostossa? Perustelee.

kyllä [On oletettavaa, että ilman koordinointia nykytilaan ei tule muutosta. Jäl-kiarviointi on tällä hetkellä satunnaista ja perustuu usein eduskunnan uudistusta koskeviin lausumiin. Koordinoiva taho tulisi määrittää.]

Miten mahdollinen koordinointi tulisi toteuttaa? Perustelee.

ministeriöiden välisenä yhteistyönä [Yhteistyössä ministeriöiden kanssa. Lake voisi valmistella ja esitellä jälkiarvioitavat hankkeet kansliapäällikkökokouksen päätettäväksi]

Millaisia tehtäviä koordinaatioon tulisi sisällyttää?

Jälkiarvioitavista hankkeista päättäminen. Systemaattiseen jälkiarviointiin siirtyminen edellyttää menettelyn perinpohjaista ohjeistamista ja lainvalmistelijoiden koulutusta valtioneuvoston tasolla.

4. Jälkiarviointien hyödyntäminen ja avoimuus

Miten varmistetaan jälkiarviointien hyödyntäminen?

Jälkiarviointien tulisi olla julkisia. Niiden hyödyntäminen, esim. korjaavina toimina lainvalmistelussa, riippuisi käytännössä poliittisesta päätöksenteosta.

Miten varmistetaan jälkiarviointien avoimuus ja läpinäkyvyys?

Jälkiarvioinnit tulisi julkaista ministeriöiden internet-sivuilla ja lisäksi linkittää erityiselle internetsivulle, johon koottaisiin kaikki eri ministeriöissä tehdyt jälkiarvioinnit.

Voitaisiinko kehittää Hankeikkunaa vai ottaa käyttöön uusi erillinen portaali/sivusto?

Tarvitaanko erityinen internet-sivusto, jossa informoidaan jälkiarvioinneista? Perustelee.

kyllä

Mitä tällaisen sivuston tulisi sisältää?

tehdyt jälkiarvioinnit

Onko joitain muuta mitä jälkiarviointien kehittämisessä tulisi huomioida?

Aika uuden lainsäädännön hyväksymisestä lakien voimaantuloon voi vaihdella merkittävästikin. Jälkiarviointiin ei ole syytä ryhtyä ennen kuin on kulunut riittävästi aikaa niin, että vaikutuksia tosiallisesti havaitaan. Jälkiarvioinnin ajankohta tulisi suunnitella tapauskohtaisesti osana jälkiarviointiprosessia.

Joitakin hankkeita voidaan seurata useamman hallituskauden aikana. Jälkiarviointeja voitaisiin tehdä myös osissa.

Nordström Hanna
Puolustusministeriö

Nurminen Minnamaria
Puolustusministeriö - Hallintopoliittinen osasto, lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö